כָּל חֲדָרֵהּ׳. **מַאי** ׳כָּל חֲדָרֵהּ׳, שהיה יכול לומר ויצא מבת ציון הדרה. אלא בא לדרשה, ׳כל חֲדָרֵהּ׳ – כל הגנוז בחדרי חדרים, וזה הארון היה בבית קודש הקדשים חדר לפנים מחדר, וגם הוא גלה מירושלים. ואחר שאמר רבי מתיא לרבי שמעון בר יוחאי כל זאת, שאלו, **אַתָּה** רבי שמעון בן יוחאי **מַה אַתָּה אוֹמֵר**, **אָמַר** לו׳ רבי שמעון בן יוחאי, **שָׁאנִי אוֹמֵר אָרוֹן בְּמְקוֹמוֹ נָגְנַז** ולא גלה לבבל, **שֶׁנֶּאֱמַר** (מלכים א׳ ח ח) ׳**וַיַּאַרְכוּ הַבַּדִּים** וגו׳ **וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה**׳. הרי שלדעת עולא סובר רבי שמעון בן יוחאי שהארון נגנז במקומו ולא גלה לבבל.

אָמַר לֵיהּ רַבָּה לְעוֹלָא, מַאי מַשְׁמַע – איך לומדים מהפסוק ׳ויאריכו הבדים׳ שהארון נגנז במקומו. השיבו עולא: **דִּכְתִיב** בהמשך (שם) ׳**וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה**׳, וכיון שלא נמצא הארון היום בקדש הקדשים, בהכרח שנגנז במקומו.

מקשה רבה לעולא: **וְכִי כָּל הֵיכָא דִּכְתִיב** ׳**עַד הַיּוֹם הַזֶּה**׳, **לְעוֹלָם הוּא** עד היום הזה ממש, **וְהָכְתִיב** לגבי כיבוש הארץ (שופטים א כא) ׳**וְאֶת הַיְבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַיִם לֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי בִנְיָמִין וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת בְּנֵי בִנְיָמִין בִּירוּשָׁלַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה**׳, האם **הָכִי נַמִּי** הכוונה לעולם, ונאמר **דְּלֹא גָּלוּ** בני בנימין מירושלים עד היום הזה, **וְהָתַנְיָא**, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה** מחורבן ירושלים עד שנתן כורש רשות לבנות את בית המקדש, **לֹא עָבַר אִישׁ בְּאֶרֶץ יְהוּדָה, שֶׁנֶּאֱמַר** ׳**עַל הֶהָרִים** [–על חורבן ההרים] **אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי, וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר** [–נוה הרועים שבמדבר] **קִינָה, כִּי נִצְתוּ** [–שממו] **מִבְּלִי אִישׁ עֹבֵר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה, מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נָדְדוּ הָלָכוּ**׳. ותיבת ׳**בְּהֵמָה**׳ **בְּגִימַטְרִיָּא חֲמִשִּׁין וּשְׁתַּיִם הֲוֵי**. הרי שחמשים ושתים שנה גלו בני בנימין מירושלים, ועל כרחך הנאמר ׳עד היום הזה׳, אין הכוונה עד עולם ללא הפסקה.

ראיה נוספת שהיתה תקופה שלא היה איש בארץ ישראל: **וְתָנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, **שֶׁבַע שָׁנִים נִתְקַיְּימָה** הקללה האמורה בתורה (דברים כט כב) ׳**נְפֶרֶית וָמֶלַח שְׂרֵיפָה כָּל אַרְצָהּ**׳ **בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל**. **וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי מַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי, אָתְיָא** – למדים זאת בגזירה שוה (דניאל ט כז) ׳**בְּרִית**׳ ׳**בְּרִית**׳, **כְּתִיב הָכָא** בדברי המלאך גבריאל לדניאל ׳**וְהִגְבִּיר בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד**׳, **וּכְתִיב הָתָם** כשיראו הגויים איך נהפכה הארץ לגפרית ומלח (דברים שם כד) ׳**וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית ה׳ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם**׳ אירע להם כך. נמצינו למדים, שהנאמר ׳עד היום הזה׳ אין הכוונה לעולם, ואם כן אין הוכחה שהארון נגנז במקומו ולא גלה, ושלא כדברי עולא.

אָמַר לֵיהּ עולא לרבה, **הָכָא** גבי בדי הארון **כְּתִיב** ׳**שָׁם**׳ שכתוב ׳ויהיו שם עד היום הזה׳, ולכן פירושו לעולם, ומה שאין כן **הָתָם** ביבוסי **לֹא כְּתִיב** ׳**שָׁם**׳, אלא ׳עד היום הזה׳, ולכן אין הכרח לפרשו ׳לעולם׳.

מקשה הגמרא: **וְכָל הֵיכָא דִּכְתִיב** ׳**שָׁם**׳, האם מוכרח להיות שכוונתו **לְעוֹלָם הוּא**. **מֵיתִיבִי**, נאמר גבי בני שמעון (דברי הימים א׳ ד מב) ׳**וּמֵהֶם מִן בְּנֵי שִׁמְעוֹן הָלְכוּ לְהַר שֵׂעִיר אֲנָשִׁים חֲמֵשׁ מֵאוֹת וּפְלֵטְיָה וּנְעַרְיָה וְרָפָיָה וְעֻזִּיאֵל בְּנֵי יִשְׁעִי רָאשָׁם וַיֹּשְׁבוּ אֶת שְׁאֵרִית הַפְּלֵטָה לַעֲמָלֵק** [–העמלקים שנפלטו מהכרתת דוד ושאול] **וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה**׳, **וּכְבָר עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּבִלְבֵּל כָּל הָאֲרָצוֹת**, שהגלה לכל האומות ממקומם, **שֶׁנֶּאֱמַר** ׳**וְאָסִיר גְּבֻלוֹת עַמִּים** [–הסרתי את הגבולות שבין עם לעם], **וַאֲתוּדוֹתֵיהֶם שׁוֹסָתִי**׳ [–ואת אוצרותיהם לקחתי]. לפיכך אי אפשר לומר שבני שמעון יושבים עד היום הזה בהר שעיר, ובהכרח שאף שכתוב ׳שם עד היום הזה׳, אין הכוונה שלעולם הוא. מסיימת הגמרא: **תְּיוּבְתָּא** – הופרכו דברי עולא בשיטת רבי שמעון בן יוחאי שהארון נגנז במקומו משום שכתוב בבדי הארון ׳**וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה**׳, לאחר שהוכח שאף שכתוב ׳שם עד היום הזה׳ אין זה דווקא עד היום ממש.

דעה נוספת על מקומו של הארון: **אָמַר רַב נַחְמָן, תָּנָא** בברייתא, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אָרוֹן בְּלִשְׁכַּת דִּיר הָעֲצֵים הָיָה גָּנוּז. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אַף אֲנַן נַמִּי תְּנִינָא** (משנה שקלים פ״ו מ״ב), **מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק** בְּטִיוּל וּשְׁחוֹק, **וְרָאָה** את אחת מהמרצפות של **הַרְצָפָה** בלשכת העצים שהיא **מְשׁוּנָּה מֲחַבְרוֹתֶיהָ** בכך שהיא גבוהה יותר, והבין שסילקוה ושוב החזירוה, **וְכָא וְהוֹדִיעַ אֶת חֲבֵירוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לְגָמוֹר אֶת הַדָּבָר** להראות את מקומה **עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ** של הכהן המספר, **וְיָדְעוּ בִּיחוּד** – בבירור **שֶׁשָּׁם אָרוֹן גָּנוּז. מַאי הֲוָה עֲבִיד** – במה היה אותו הכהן מתעסק. **אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ, מִתְעַסֵּק בְּקַרְדּוֹמוֹ הָיָה** – משחק היה בגרזנו.

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מעשה אחר בענין מקום הארון, **שְׁנֵי כֹּהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִין** שאינם ראויים לעבודה **הָיוּ מַתְלִיעִין בָּעֲצִים** – בלשכת דיר העצים היו מסירים מן העצים את החלקים המתולעים הפסולים למזבח, **וְנִשְׁמְטָה קַרְדּוֹמוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם וְנָפְלָה שָׁם** במקום שהיה הארון גנוז, **וְיָצְתָה אֵשׁ** משם **וַאֲכָלַתְתּוּ**.

רַב יְהוּדָה רָמֵי – הקשה, **כְּתִיב** לגבי בדי הארון (מלכים א׳ ח ח) ׳**וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים**׳ מחוץ לקודש הקדשים. **וּכְתִיב** (שם) ׳**וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה**׳. **הָא בְּיֵצֶד**, אלא שהיו הבדין **נִרְאִין** בבליטה מבחוץ **וְאֵין נִרְאִין** בגילוי, שראשי הבדים היו דוחקים ובולטים בפרוכת מבפנים, והבליטות שלהם היו ניכרות על הפרוכת מצד ההיכל.

תַּנְיָא נַמִּי הָכִי שהיו נראין ואינן נראין, ׳**וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים**, ומפרשים בזה, **יָכוֹל** היית לומר **שֹׁלֹא יְהוּ** ניין **מִמְּקוֹמָן** – שאסור להזיזם ממקומם שבטבעות, מאחר שכתוב בתורה (שמות כה טו) ׳**בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יָסֻרוּ מִמֶּנּוּ**׳, **תַּלְמוּד לוֹמַר** ׳**וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים**׳, שמשכו את הבדים לתוך הפרוכת [ורק להסירם לגמרי אסור], **יָכוֹל יְהוּ** הבדים **מְקֻרְעִין בַּפָּרוֹכֶת וְיוֹצְאִין** דרך הפרוכת לתוך ההיכל לקיים מה שנאמר ׳**וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים**׳, **תַּלְמוּד לוֹמַר** ׳**וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה**׳ שאינם נראים בגילוי, **הָא בְּיֵצֶד**, אלא שהבדים היו **דּוֹחֲקִין וּבוֹלְטִין וְיוֹצְאִין בַּפָּרוֹכֶת** שהיתה במקום הפתח לצניעות, **וְנִרְאִין** מבחוץ בהיכל **בִּשְׁנֵי דַּדֵּי אִשָּׁה** שבולטים בבגד, **שֶׁנֶּאֱמַר** ׳**צְרוֹר הַמֹּר דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין**׳ – דודי [–הקב״ה] נעים לי [–כנסת ישראל] כצרור מור שהוא מין בושם, ובין שני בדי הארון שנראים כשדיים, ישבין שכינתו.

אָמַר רַב קְטִינָא, בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹלִין לָרֶגֶל, היו **מְגַלְּלִין לָהֶם אֶת הַפָּרוֹכֶת, וּמַרְאִין לָהֶם אֶת הַכְּרוּבִים שֶׁהָיוּ מְעוֹרִים זֶה בָּזֶה** – אחוזים זה בזה כזכר החובק את הנקבה. **וְאוֹמְרִים לָהֶן לישראל רְאוּ חִבָּתְכֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּחִבַּת זָכָר וּנְקֵבָה**.

מקשה הגמרא: **מֵיתִיב רַב חִסְדָּא**, איך הותר לראות את הכרובים, והרי כתוב (במדבר ד ב) ׳**וְלֹא יָבֹאוּ לִרְאוֹת כִּבְלַע אֶת הַקֹּדֶשׁ**׳, **וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב**, שהכוונה שלא יבואו הלויים הנושאים את הארון לראות **בְּשָׁעַת הַכְנָסַת בֵּלִים לַגְּנִיזָה** – לכיסוי **שֶׁלֹּא יָמוּתוּ** על ידי הכהנים בשעה שהיו הולכים למסעות, וכיצד הותר לגלות את הארון לעיני העולים לרגל.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב נַחְמָן, מָשָׁל לְכַלָּה, כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ** – בזמן אירוסיה, **צְנוּעָה** היא **מִבַּעֲלָהּ** כי בושה ממנו, **כֵּיוָן שֶׁבָּאתָה לְבֵית חָמִיהָ** לאחר הנישואין, שוב **אֵינָהּ צְנוּעָה מִבַּעֲלָהּ**. כך ישראל כשהיו במדבר היו ככלה ארוסה ולא הורגלו בשכינה, ונחשב להם עזות להסתכל בארון, אבל בבית המקדש הורגלו לשכינה ודומים לכלה שנישאת.

מקשה הגמרא: **מֵיתִיב רַב חָנָא בַּר רַב קְטִינָא**, שנינו במסכת שקלים (פ״ו מ״ב), **מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן אֶחָד** בבית שני **שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק וְכוּ**׳ וראה רצפה משונה מחבירותיה ובא והודיע את חבירו, ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו ביחוד ששם ארון גנוז. הרי שמן השמים בקשו להסתיר את מקום הארון, והרי לרב נחמן בבית המקדש הותר לראות את הארון. מתרצת הגמרא: **אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן, נִתְנַּרְשָׁה קָא אָמְרַתְּ** – לאחר שגורשו ישראל מהשכינה בחורבן בית ראשון דומים היו לאשה שנתגרשה מבעלה ושוב חזרה אליו, **וְנִתְנַּרְשָׁה** האשה, אף שחזר בעלה ונשאה לאחר מכן, **חָזְרוּ לְחִיבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה** שבשעת האירוסין, שצנועים זה מזה ואין גסים זה בזה. כך ישראל לאחר חורבן הבית הראשון, חזרו לצניעות שהיתה במשכן שלא להסתכל בארון. ורב קטינא שאמר שהיו מראים לעולי רגלים את הכרובים, היה זה בבית הראשון, כפי שיבואר בהמשך.

הגמרא מפרשת את דברי רב קטינא שהיו מראים לעולי רגלים את הכרובים. שואלת הגמרא: **בְּמַאי עָסְקִינַן, אִי נִימָא** – אם מדובר **בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, מִי הֲוֵי פָּרוֹכֶת** אצל קודש הקדשים, הרי היה שם כותל בעובי אמה במקום הפרוכת שהיתה במשכן, ואיך אמר רב

המשך בעמוד קע

קטינא שהיו גוללים את הפרוכת. **אֶלָּא** נאמר שזה היה **בְּמִקְדָּשׁ** **שֵׁנִי**, שהיתה שם פרוכת להבדיל בין ההיכל לקודש הקדשים, **מִי** **הָווּ כְּרוּבִים** במקדש שני, שהרי כשניטל הארון משם עוד קודם בית שני ניטלו גם הכרובים, וכיצד אמר שהיו מראים להם את הכרובים.

משיבה הגמרא: **לְעוֹלָם** מדובר **בְּמִקְדָּשׁ** **רִאשׁוֹן** שהיו שם כרובים, **וּמַאי** – ומה שאמר רב קטינא שהיו גוללים **'פָּרוֹכֶת'**, כוונתו **לְפָרוֹכֶת דְּבֵבֵי**, שהיו גוללין את הפרוכות שהיו פרוסות בפתחים [כדלהלן בדברי רבי זירא אמר רב], בפתח האולם, בפתח ההיכל ובפתח קדש הקדשים, והיו מכוונים הפתחים זה כנגד זה, וכשגללו את הפרוכות שבפתחים אלו יכלו ישראל לראות את הכרובים שהיו כנגד הפתח. **דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרוֹכוֹת** **הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ שני, שִׁבְעָה כְּנֶגֶד שִׁבְעָה שָׁעָרִים** של העזרה, **ועוד שְׁתַּיִם, אַחַת לְפַתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל וְאַחַת לְפִתְחוֹ שֶׁל אוּלָם, ועוד שְׁתַּיִם בַּדְּבִיר** לפני קדש הקדשים במקום האמה טרקסין שהיה במקדש ראשון, **וּשְׁתַּיִם כְּנֶגְדָּן** של השתים שבדביר היו **בָּעֲלִיָּה** – בקומה העליונה. וכשם שבמקדש השני היו פרוכות כנגד הפתחים, כן גם במקדש הראשון, אף שהיה אמה טרקסין, מכל מקום פתחים היו בו, והיו פרוכות כנגד הפתחים.

יישוב נוסף: רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר, לְעוֹלָם רב קטינא אמר דבריו בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי, ואף שלא היו כרובים על הארון, מכל מקום וּכְרוּבִים דְּצוּרְתָּא הָווּ קָיְימִי – כרובים היו מצויירים שם בכתלים, שזה נשאר כמו בבית ראשון ואותם הראו לעם. ומנין שהיו כרובים מצויירים בכותלי המקדש, **דִּכְתִיב גבי מקדש שבנה שלמה** (מלכים א' ו כט) **'וְאֵת כָּל קִירוֹת הַבַּיִת סָבִיב קָלַע'** – הקיף בצורות רשתות וקליעות, **['פִּיתּוּחֵי מַקְלָעוֹת** – חקוקות צורת] **כְּרוּבִים', 'וְתֹמָרֹת'** – צורת דקלים, **'וּפְטָרֵי ציצים'** – גבעולי פרחים, **[וּכְתִיב] 'וְצִפָּה זָהָב מְיֻשָּׁר עַל הַמְּחֻקָּה'** – וציפה את הצורות בציפוי זהב מכוון על החקיקה, שיהיה שוקע במקום שהצורה שוקעת ובולט במקום שהצורה בולטת, כדי שלא יבטל צפוי הזהב את צורות הציורים. **וּכְתִיב** (מלכים א' ז לו) **'וַיִּפְתַּח עַל הַלָּחֹת וגו' כְּרוּבִים וגו' כְּמַעֲר אִישׁ וְלִיּוֹת'** – כדיבוק איש בלוויתו. מוכח מכאן שהיו צורות כרובים בכותלי בית המקדש השני.

מבררת הגמרא: **מַאי** – מה פירוש **'כְּמַעֲר אִישׁ וְלִיּוֹת'. מבארת הגמרא: אָמַר רַבָּה בַּר רַב שִׁילָא,**

כְּאִישׁ הַמְּעֹרֶה בְּלְוָיֶיהָ שֶׁלּוֹ – כאיש הנדבק וחבוק באשתו, וכך היה צורת הכרובים.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְנְסוּ נָכְרִים לַהֵיכָל בחורבן בית שני, רָאוּ בכותל ההיכל צורות כְּרוּבִים הַמְּעוֹרִין זֶה בָּזֶה, קילפו אותם מהכותל והוֹצִיאוּן לַשּׁוּק וְאָמְרוּ, יִשְׂרָאֵל הַלָּלוּ שהם חשובים שֶׁבְּרָכָתָן בְּרָכָה וְקִלְלָתָן קְלָלָה, יַעֲסְקוּ בְּדָבָרִים הַלָּלוּ, בדברי חשק כעין הכרובים שמעורין זה בזה. מִיָּד הִזִּילוּם – התחילו לזלזל בהם, שֶׁנֶּאֱמַר (איכה א ח) 'כָּל מְכַבְּדֶיהָ' – שכיבדוה בעבר 'הִזִּילוּהָ' – הוזלה בעיניהם, והטעם, 'כִּי רָאוּ עֶרְוָתָהּ', והיינו הכרובים שמעורין זה בזה.

שנינו במשנה: אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים וּשְׁתִיָּה הָיְתָה נִקְרֵאת. תָּנָא בברייתא, שתיה היתה נקראת, לפי שֶׁמִּמֶּנָּה הוּשְׁתְּתָה – נוסד הָעוֹלָם. תְּנַן – דברי המשנה כאן הם כְּמַאן דְּאָמַר מִצִּיּוֹן נִבְרָא הָעוֹלָם, שציון נבראה תחילה, וסביב לה נדבקו רגבי עפר ונתפשטה הארץ לכל צד עד סוף העולם. דְּתַנְיָא בברייתא שנחלקו תנאים מהיכן נברא העולם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עוֹלָם מֵאֶמְצָעִיתוֹ נִבְרָא – אמצע העולם נברא תחילה וממנו נתפשטה הארץ, שֶׁנֶּאֱמַר בדברי הקב"ה על בריאת העולם (איוב לח לח) 'הֲצֻקֶת עָפָר' – ביום שיצקתי עפר 'לַמּוּצָק' – לעשות יסוד לעולם באמצעיתו 'וּרְגָבִים יְדָבָקוּ' – והדבקתי רגבים סביבותיו עד שנתמלא מכל הצדדים, מוכח מכאן שהיה יסוד אחד וסביבו נדבקו רגבים.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, עוֹלָם מִן הַצְּדָדִין נִבְרָא – תחילה נבראו ארבע יסודות מארבעה צדדים מסביב, ומהם התפשטה לכיוון האמצע עד שהתחברה, שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי לַשֶּׁלֶג יֹאמַר ה' הֱוֵי אָרֶץ' [–תַּעשה ארץ], ואיך נהייתה הארץ, מארבע הצדדים, וזאת על ידי 'וְגֶשֶׁם מָטָר וְגֶשֶׁם מִטְרוֹת עֻזּוֹ' (איוב לז ו), שהוריד הקב"ה 'גשם' מצד אחד, 'מטר' מצד שני, 'גשם' מצד שלישי, 'מטרות עוזו' מצד רביעי, ואלו הגשימו את השלג להיעשות ארץ.

רַבִּי יִצְחָק (נַפְחָא) אָמַר, אֶבֶן יָרָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּיָּם, מִמֶּנּוּ נִשְׁתַּת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר – שאמר הקב"ה על בריאת העולם (איוב לח ד–ו) 'אֵיפֹה הָיִיתָ בְּיָסְדִי אָרֶץ הַגֶּד אִם יָדַעְתָּ בִינָה, מִי שָׂם מְמַדֶּיהָ כִּי תֵדָע או מִי נָטָה עָלֶיהָ קָו, עַל מָה אֲדָנֶיהָ – יסודותיה של הארץ חָטְבָּעוּ, או מִי יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ', מבואר שהטביע הקב"ה את אדניה בים והיא היתה אבן פינה שממנה נוסדה הארץ.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מִצִּיּוֹן נִבְרָא העולם, שֶׁנֶּאֱמַר 'מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ' (תהלים נ א), והיינו שהקב"ה קרא לארץ שתיברא, וְאוֹמֵר בפסוק הבא אחריו (שם ב) 'מִצִּיּוֹן' – ממקום ששמו ציון יצאה 'מִכְלַל יֹפִי' – כשהיא כלולה ומושלמת ביופי. ומלמד שמִּמֶּנּוּ – מהמקום ששמו ציון, מוּכְלָל – השתכלל ונשלם יָפְיוֹ שֶׁל עוֹלָם.

ברייתא נוספת בענין בריאת העולם: תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כתוב 'אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם' (בראשית ב ד). ודורשים תּוֹלְדוֹת שָׁמַיִם – הברואים שבשמים, והם המאורות והכוכבים, מַשָּׁמַיִם נִבְרְאוּ, תּוֹלְדוֹת הָאָרֶץ – היצורים שבארץ, מֵאָרֶץ נִבְרְאוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵלּוּ וָאֵלּוּ – תולדות השמים ותולדות הארץ מִצִּיּוֹן נִבְרְאוּ, שֶׁנֶּאֱמַר 'מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ', וְאוֹמֵר 'מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ' מִמֶּנּוּ מוּכְלַל יוֹפְיוֹ שֶׁל עוֹלָם. שנינו במשנה: נָטַל אֶת הַדָּם מִמִּי שֶׁמְּמָרֵס בּוֹ וְכוּ' ולא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא במצליף. שואלת הגמרא: מַאי – מה פירוש כְּמַצְלִיף. מְשִׁיכָה הגמרא: מַחְוֵי – הראה רַב יְהוּדָה,

---

אגרות קודש

ב"ה, ששי בשבט, ה'תש"כ

ברוקלין, נ.י.

שנת המאתים להסתלקות הבעש"ט ז"ל

לכל אחד ואחת מאנ"ש

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בטח יום והתועדות ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה לגנזי מרומים, בארצות חיי החיים, הילולא העשירי יהי' קודש (מכל מקום. ועוד יותר ובעיקר - על ידי ובעניני עבודה מלמטה למעלה) ולהמשיך הקודש (על ידי ובעניני עבודה מלמעלה למטה) בכל עשר הכחות דשתי הנפשות ובעולם שנברא בעשרה מאמרות על ידי עשר סוגי פעולות האדם.

לעשות חשבון צדק מהנעשה בעשר השנים, להשוות להאפשר ושצריך הי' להעשות ולהחליט באופן פנימי למלאות ולהוסיף הלוך ואור.

וזכות בעל ההילולא יגן וירבה ההצלחה בכל הנ"ל, להפיץ, מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב, התורה והמצוה, ופנימיותם - המעינות, עדי יגיעו חוצה, וייתי מלכא משיחא.

ויקוים היעוד.

ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן